

## **Vedlegg**

# **Mandat for ekspertutvalg for finansiering av livsopphold ved voksnes opplæring**

## **Bakgrunn**

Det norske velferdssamfunnet er avhengig av høy yrkesdeltagelse. Kompetanse er en viktig faktor for stabil og varig tilknytning til arbeidslivet. Voksne som har behov for mer grunnskole og videregående opplæring trenger i mange tilfelle finansiering av utgifter til livsopphold.

Livsopphold ved ordinær opplæring og utdanning skal som hovedregel finansieres gjennom støtte fra Lånekassen eller gjennom egne midler ervervet ved arbeid eller annet. Dette gjelder også for de som mangler grunnskole og videregående opplæring. Lånekassens ordninger for utdanningsstøtte dekker i begrenset grad behovene til denne gruppen. Det er i noen tilfeller mulig å motta ytelser under utdanning fra Arbeids- og velferdsetaten og kommunene, men ingen av disse ordningene har dette som hovedformål. Opplæringssystemet legger også i varierende grad til rette for å kombinere opplæring og arbeid.

Manglende eller svake muligheter for å sikre tilstrekkelige midler til livsopphold kan føre til at voksne ikke begynner på eller gjennomfører nødvendig opplæring.

Det vises også til omtalen i Meld. St. 16 (2015-2016), *Fra utenforskap til ny sjanse – Samordnet innsats for voksnes læring*, jf. Innst. 362 S (2015-2016) der det konkluderes med at mye tyder på at dagens støtteordninger ikke er tilstrekkelig tilpasset voksne som trenger opplæring på grunnskole eller videregående nivå.

## **Utvalgets oppgave**

Utvalget skal utrede løsninger og modeller for finansiering av livsopphold, med sikte på at flere kan ta opplæring på grunnskole og videregående nivå. Utvalget skal på en grundig måte belyse muligheter for finansiering av livsopphold til målgruppen og komme med forslag til hvordan dette kan gjøres. Det skal vurderes om strukturelle forhold kan være til hinder for gode løsninger og om endret organisering kan bidra til at eksisterende finansieringsordninger i større grad kan benyttes.

De som trenger finansiering til livsopphold er en heterogen målgruppe, og de vil ha ulike behov. Mange i målgruppen er innvandrere. Antatt omfang og sammensetning av målgruppene med finansieringsbehov må utredes.

Det vil være hensiktsmessig å vurdere forskjellige tiltak som er tilpasset voksne i ulike situasjoner. Felles for alle er at de har behov for kortere eller lengre opplæring på grunnskole og videregående nivå og at de har behov for støtte til livsopphold for å ta opplæringen. Det kan være aktuelt med ulike løsninger for voksne som trenger lange løp som gir lav uttelling i arbeidslivet, og for voksne som har kort vei igjen til en kompetanse som kan føre til stabil tilknytning til arbeidslivet.

Ekspertutvalget skal vurdere eksisterende finansieringsordninger i Lånekassen, arbeidsrettede tiltak og ytelser under Arbeids- og velferdsetaten, samt relevante kommunale ytelser. Videre skal det vurderes hvordan finansieringsordningene og organiseringen av opplæringen legger til rette for å kombinere opplæring og arbeid, og om ordningene inneholder incentiver for

## Mandat for ekspertutvalg

effektiv gjennomføring. Utvalget skal foreslå ulike modeller som kan gi grunnlag for forsøk og effektevalueringer.

Det skal vurderes endringer i regelverk og praksis ved eksisterende ordninger og om det er behov for helt nye løsninger. Eventuelle nye løsninger må ses i lys av eksisterende ordninger, herunder i hvilken grad de kan kombineres med dagens ordninger.

Ved vurderingen av livsoppholdsordninger skal det foretas en avveining mellom hensynet til å sikre livsopphold og insentivene til arbeid. Utvalget skal også avveie ulike hensyn ved at det offentlige finansierer livsopphold ved opplæring på grunnskole og videregående nivå for denne gruppen voksne, mens andre har fått livsoppholdet ved grunnskole og videregående opplæring finansiert som unge av sine foresatte. En liten andel unge finansierer videregående opplæring ved lån og stipend fra Lånekassen. Utvalget skal i sine forslag også vurdere om det er relevant å foreslå nærmere definerte krav overfor de som mottar livsopphold under opplæring.

Utvalget skal se hen til ordninger for livsopphold ved opplæring på grunnskole og videregående nivå for voksne i relevante land, med spesielt blikk på Sverige og Danmark.

Konsekvenser av forslagene skal vurderes i samsvar med Utredningsinstruksens krav. Økonomiske konsekvenser skal utredes, og forslagene skal bygge på samfunnsøkonomiske analyser. Videre skal administrative konsekvenser av forslagene vurderes, herunder konsekvenser for forvaltningen og regelverket. Forslagene må også vurderes i forhold til EØS-regelverket.

Minst en av de samlede løsningene utvalget foreslår skal ligge innenfor eksisterende totale budsjettammer. Et av forslagene må samlet sett kunne gi lavere netto offentlige utgifter over tid.

Det forutsettes at utvalget gjør bruk av tilgjengelig statistikk, utredninger, evalueringer, forskning og annet eksisterende kunnskapsgrunnlag som er relevant for arbeidet. Dette inkluderer internasjonale studier der det er aktuelt. Utvalget vil også kunne innhente egne analyser.

### **Rammer for utvalgets arbeid**

Dersom utvalget har spørsmål om tolkning eller avgrensning av mandatet skal dette tas opp med Kunnskapsdepartementet.

Det vil bli nedsatt et sekretariat som skal bistå utvalget.

Utvalget forutsettes å løse oppgaven innenfor de økonomiske rammene som stilles til rådighet fra Kunnskapsdepartementet.

Ekspertutvalget organiseres som en NOU og skal avgi innstilling innen 1. desember 2018.

